

vreemde, het andere (de vreemde, de andere) worden gekoloniseerd en gedwongen aangepast aan het eigen systeem.' (Erwin Jans & Geert Opsomer in 'Prospero's offer', *Etcetera* 42, 1993). Hun kritiek lag erin het 'wetenschappelijk' systematisch onderzoek zoals dat zich in het laboratorium ontwikkelt, te verbinden met een imperialistische impuls, die zich volkomen inschrijft in een westers vooruitgangs- en emancipatiedenken waaraan al het andere ondergeschikt wordt gemaakt.

In de tussentijd is echter wel duidelijk geworden dat het artistieke laboratorium zo goed als niets met deze wetenschappelijke aanspraken te maken heeft. Als er al een anders-zijn wordt geanalyseerd, is het vaak vooral het andere in de kunstenaar zelf dat zich confronteert met onbekende uitdagingen en materiaal.

De voorstelling *How heavy are my thoughts* van Ivana Müller is een uitstekende persiflage op de subjectieve en weinig objectief quantificeerbare methodes die in het artistieke labo worden gehanteerd, maar ook van het feit dat precies deze ongerichte aanpak de kunstenaar van 'imperialistische analystor' tot precies de ontdekker maakt van het andere in zichzelf.

## 5. diversity management

In het betoog van de programmatoren wordt heel vaak verwezen naar de term 'heterogeniteit', hetgeen begrepen kan worden als het resultaat van onderlinge relaties en verbanden tussen verschillende soorten woordgebruik. Hoge en lage cultuur, mainstream en alternatief, gevestigde waarden en experimenten worden niet langer beschouwd als tegengestelde begrippen.

'Er is geen sprake van een klare tegenstelling tussen "experimenteel" en "gevestigd" werk, die vooroordelen wil ik graag uit het hoofd van de mensen halen. Termen als "gevestigd", "mainstream" of "experimenteel" zijn absoluut niet inzichtelijk. Ze vormen onderdelen van éénzelfde schuivende schaal van aanspraken, die zeer ten onrechte met kwaliteitsoordelen worden verbonden. Door verschillende invalshoeken naast elkaar te plaatsen willen we tegenstellingen opheffen en bruggen slaan. Wat ik wil doen is de gevestigde codes opheffen en ogenschijnlijke tegenstellingen problematiseren. Ik ben evenzeer geïnter-

resseerd in Britney Spears als in Jérôme Bel. Zij maken deel uit van eenzelfde vraagstelling, net als Godard en Tom Cruise. Het is onmogelijk om op dit moment nog een onderscheid te maken tussen hoge en lage cultuur.' (Johan Reyniers van het Kaaitheater)

Een programmering volgt meestal echter niet de rizomatische logica van 'open sources' en 'liaisons dangereuses'. Zij is onderworpen aan verschillende posities die de theaters innemen, en de schaal waarop gewerkt wordt (groot podium- of studioformaat). Factoren die resoneren met precies die tegenstellingen die programmatoren trachten te overstijgen.

'Having a large house like HAU1 sometimes orients programming towards those productions which justify our possession of all three spaces. And that means, if I have to define it, somehow more popular (mainstream) work shown on the big stage.

But I don't make the difference in category/value between big and small stage work. There is an economic and political pressure we face. The first demand from the public and politicians comes with the question: what are your large-scale productions this year? I return the question instead of giving them an answer: and what working conditions have you provided for supporting large-scale work? According to the subsidy protocol in Berlin, budget is approved by project (structurally subsidized groups are very scarce) for a period of three months. No wonder that less choreographers focus on the invention of body language - apart from being an aesthetic choice, this is a consequence of working conditions. I consider it as a serious danger nowadays that the fact that the institutional market dictates a fast, short-term, "short-breath" success. As an artist, you better have an early success, so that you can develop your identity in the midst of an overproduction of events.'

(Bettina Masuch)

## 6. authentieke kunstenaars

'Ik denk dat de professionalisering binnen de kunsten een paar kwalijke gevolgen heeft gehad. In de jaren '70 en '80 gingen niet alleen de kunstenuorganisaties, maar ook de kunstenaars zelf er tegenaan 'against all odds'. De doorge-

dreven professionalisering van de sector, maar ook de opleidingen, hebben ertoe geleid dat kunst zo langzamerhand een carrière is geworden, en dat heeft een grote verandering, maar ook een verschralling teweeggebracht in de sector. Er wordt minder uit noodzaak gekozen, en meer uit behaagzucht, er wordt minder positie genomen, en meer naar de eigen sector gelonkt. Wat wij proberen te doen is ons verzetten tegen die dweperige schoonheidszucht, en voor makers kiezen met een derailerende, afwijkende esthetica.' (Dirk Verstockt)

Inderdaad is het landschap de laatste jaren sterk veranderd. Er is een enorme productie tot stand gekomen, die zich in alle mogelijke richtingen ontwikkelt en die scherpe keuzes voor de programmator steeds moeilijker maken. Waar de ontwikkeling van een 'nieuw' kunstenaarslandschap in de jaren '80 ook hevige discussies uitlokte omtrent positionering en artistieke keuzes, lijken de meeste programmatoren zich nu eerder 'professioneel' op te stellen. Met veel respect voor de artiest, de omliggende stad, en de verantwoordelijkheid naar een publiek toe. En met de eigen verantwoordelijkheid voor het huis waarin wordt gewerkt, en de inbedding in een grotere gemeenschap.

Diversiteit heeft de artistieke monotiteit verdreven, de nieuwe media hebben het fantasmatische onderbewustzijn veroverd, transdisciplinariteit blijft een artistiek pluspunt met stip, en het onderzoek heeft tegenwoordig zelfs een eigen categorie in de subsidieregeling gekregen in de vorm van werkplaatsen.

De programmatoren zijn inderdaad niet langer de strenge sluiswachters, maar eerder gemoedelijke gastheren, die de kunstenaar 'in hun huis' ontvangen, ondersteunen en begeleiden doorheen zijn potentiële 'groei' van het ene huis naar het andere. Politiek correct is het allemaal zeker wel...

In een tijd van consensus en ondersteuning, dienen de programmeringslijnen zich vaak als zacht en vaag aan. Het is aan de toeschouwers - gesteld dat die daar de wil/de noodzaak/het verlangen toe voelen - om vanuit het uitgebalanceerde geheel van diverse sociale belangen in een programma zelf hun relevante lijnen trekken.

Vertaling Jeroen Versteete

# POLITIEK